

I DETTA NUMMER

[Årsmötet i Örebro](#)

[Minnesord
Staffan Stenkula](#)

[Reserapport](#)

[Europeiska
Specialistexamen](#)

[Doktorandkurs](#)

[Bakjourkurs](#)

[Föreningsinformation](#)

[Kongresser](#)

Sten Kjellström

LEDARE

Bästa medlemmar

Sommaren har nu börjat ge sig tillkänna här nere i Skåne. Syrenen blommar för fullt och i Lund har i helgen 292 doktorer, 19 hedersdoktorer samt 25 jubeldoktorer promoverats. Det är precis som det ska vara i maj. Det som dock är annorlunda i år och som bara händer vart 5:e år är att vi nu väljer ett nytt Europaparlament. Många olika vindar blåser här i Sverige och i övriga Europa där den ökade nationalismen och protektionismen är tydlig. Jag tror personligen att samarbete är vägen till framgång och framtiden. I Sverige börjar det äntligen hända saker med journalsystemen där det snart finns möjlighet till en sammanhållen journal. Vi i sjukvården använder fortfarande år 2019 papperslappar som informationsbärare mellan oss, för att inte tala om faxen! Den 1 juni 2020 träder lagen om nationell läkemedelslista i kraft, och senast den 1 juni 2022 ska alla recept på läkemedel, förskrivna hjälpmedel och livsmedel skötas via nationella läkemedelslistan. Detta kommer förhoppningsvis hjälpa våra patienter att få rätt medicin i hela Sverige speciellt i en värld med ständiga restnoteringar och läkemedelssubstitutioner.

På det europeiska planet fortsätter vi i SÖF att arbeta med den europeiska ögonspecialistexamen - **European Board of Ophthalmology [EBO]** så att alla nyfärdiga specialister i Sverige får möjlighet att göra detta internationellt erkända prov. Trycket är stort och man kommer framöver även att erbjuda examen i Berlin på hösten som tillägg till examen på våren i Paris. I och med detta kommer den svenska examen att utgå och genomförs för sista gången i Linköping den 11-12 november. Ett stort tack till alla er som har lagt ner åtskilliga timmar på att arbeta med den svenska och/eller den europeiska examen.

Innan man blir färdig specialist måste man dock utbilda sig och ingen specialitet har ett så fint utbud som vi inom oftalmologin i Sverige. Våra 10 ST-kurser

>>>>>>

Stöd oss!

Ögonfonden
SYNFRÄMJANDE FORSKNING

www.ogonfonden.se
123 900 7220
SWISH

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

som är fördelade höst och vår är mycket uppskattade. Jag kan inte tacka kursgivarna nog för allt arbete de lägger ner på att föra kunskapen vidare till våra yngre kollegor. I år var det 145 sökande till de fem kurserna som ges i höst, mellan 76 till 107 ansökningar per kurs! Då det alltid kommer några efterslänrare så vill jag redan nu göra en påminnelse om nästa ansökning. Det kan kännas som en evighet iväg men ansökningstiden för vårens kurser 2020 öppnar upp den 1: a september och stänger den sista oktober 2019, ST-läkare skriv in det i era kalendrar!

När det gäller val... så kommer vi på föreningsstämman i år att behöva göra just ett tydligt val. Sveriges ögonläkarförenings motto är "Vi verkar för forskning och utbildning inom oftalmologin, läran om ögat och dess sjukdomar. Våra medlemmar har den nödvändiga kunskapen och erfarenheten för att utveckla ögonsjukvården. Medlemmar är ögonläkare eller läkare/forskare med intresse för oftalmologi". Samtidigt som vi verkar inom ögonvården så är vi även en del av ett större sammanhang. Som det står i 1: a paragrafen i våra stadgar -

"Föreningen utgör Svenska Läkaresällskapets sektion för oftalmologi och är tillika specialistförening inom Sveriges läkarförbund". Alltså är vi en specialistförening i SLF - Sveriges läkarförbund som är vårt fackförbund. Vi är samtidigt en sektion i SLS - Svenska Läkaresällskapet. SLS är läkarkårens oberoende, vetenskapliga och professionella organisation, en ideell, politiskt och fackligt obunden förening med det huvudsakliga syftet att verka för förbättrad hälsa och sjukvård i samhället, genom att främja medicinsk forskning, utbildning, etik och kvalitet. SÖF är således en sektion inom SLS och många av våra medlemmar, men inte alla, är också medlemmar i SLS. Årsavgiften för detta individuella medlemskap är i dagsläget 700 kr/år. Som medlem i SLS kan man bland annat söka bidrag ur SLS forskningsfonder, delta på seminarier, kurser och vetenskapliga program i SLS regi till reducerat pris.

Så nu äntligen till valet som måste göras på föreningsstämman i höst.

För att stärka läkarkårens röst i samhället vill SLS bygga en ny typ av medlemskap. Ombildningen av medlemskapet föreslås för att SLS ska fortsätta vara ett starkt och tvärvetenskapligt läkarsällskap för sina föreningar. SLS fullmäktige beslutade i vår med 2/3 majoritet att säga ja till en ny medlemskategori – **medlemsförening** som ska träda i kraft den 1 januari 2021.

Om SÖF framgent vill vara delaktiga i SLS och deras arbete har vi nu 2 alternativ att ta ställning till:

A. Sektioner uppgraderas till medlemsförening

- Är rekommenderat förstahandsalternativ som innebär att medlemmar i SÖF även blir medlemmar i SLS
- Ger ökat inflytande i SLS fullmäktige jämfört med sektion.
- Möjlighet att få administrativt stöd och extratjänster samt att utnyttja SLS lokaler.
- Alla våra medlemmar får delta i SLS programverksamhet till reducerat pris och söka anslag.
- Ger lägst kostnad för enskild individ
- SÖF betalar ca 140 kr/medlem till SLS. Halv avgift för pensionärer.

>>>>>>>

B. Sektion som inte vill uppgraderas till medlemsförening kan ansöka om att kvarstå som sektion.

- Är endast ett andrahandsalternativ.
- Ger begränsat inflytande och inga extra förmåner.
- Innebär högre kostnad för enskild individen (700 kr/person).
- SÖF betalar 2000kr/år i avgift till SLS för föreningsvården i form av policyarbete, remisshantering och informationsutskick mm.

Om vi väljer alternativ A måste vi på stämman besluta om ändring av våra stadgar men om vi väljer alternativ B behövs ingen ändring. Styrelsen kommer under sommaren ta fram ett förslag på hur vi ställer oss till dessa 2 alternativ och kommer att presentera detta på hemsidan ej senare än 20 augusti men även göra ett utskick till alla medlemmar som har en registrerad e-postadress i vårt medlemsregister. På stämman 3 oktober 2019 tar vi gemensamt ett beslut.

Slutligen vill jag önska er alla en solig och avkopplande sommar och en förhoppning om att vi ses i vackra Örebro på höstkanten.

/Sten Kjellström
Ordförande

EYLEA® vid behandling av våt AMD

ALTAIR-studien mäter effekten och säkerheten hos Eylea med två olika justeringsintervall (2-veckors och 4-veckors) i en "treat-and-extend"-modell (T&E). Behandlingen inleddes med 3 månatliga injektioner, följt av 1 injektion efter 8 veckor och därefter randomiserades (1:1) patienterna till de olika T&E-behandlingsarmarna.¹

- **9,0** respektive **8,4** ETDRS-bokstävers^a förbättring av synskärpan vid vecka 52
- **56,7%** respektive **57,8%**^b fick vid vecka 52 nästa injektion planerad i ett intervall på **12 veckor eller längre**
- Okulära och systemiska säkerhetsprofilerna liknade det som observerats i VIEW 1- och VIEW 2-studierna

a) 2-veckorsjustering (n=123) respektive 4-veckorsjustering (n=123). [LS genomsnittlig skillnad i bokstäver (95 % CI): 0,4 (-3,8, 3,0), ANCOVA].
b) 2-veckorsjustering (n=123) respektive 4-veckorsjustering (n=123).

Referens: 1. EYLEA SPC juli 2018.

Eylea (afibercept), 40 mg/ml injektionsvätska, lösning, är ett oftalmologiskt-/antineovaskulariseringspreparat. Rx, EF, S01LA05. **Indikationer:** neovaskulär (våt) åldersrelaterad makuladegeneration (AMD), nedsatt syn till följd av makulödemed sekundärt till retinal venoklusion (RVO) (grenvenoklusion eller centralvenoklusion), nedsatt syn till följd av diabetiska makulödemed (DME), nedsatt syn till följd av myopisk koroidal neovaskularisering (myopisk CNV). **Dosering:** Eylea är endast avsett för intravitreal injektion. Eylea får bara administreras av en kvalificerad läkare med erfarenhet av administrering av intravitreal injektioner. Den rekommenderade dosen Eylea är 2 mg afibercept, motsvarande 50 mikroliter. **Kontraindikationer:** Överkänslighet mot den aktiva substansen afibercept eller mot något hjälpämne. Aktiv eller misstänkt okular eller periokular infektion. Aktiv allvarlig intraokular inflammation. **Varningar och försiktighet:** Intravitreal injektioner, inklusive injektioner med Eylea, har förknippats med endoftalmit, intraokular inflammation, regmatogen näthinneavlossning, näthinneruptur och iatrogen traumatisk katarakt. Korrekta aseptiska injektionstekniker måste alltid användas vid administrering av Eylea. Dessutom ska patienterna övervakas veckan efter injektionen för att möjliggöra tidig behandling om en infektion uppstår. Patienter ska instrueras att omedelbart rapportera alla symtom som tyder på endoftalmit eller någon av ovanstående händelser. Ökat intraokulärt tryck har setts inom 60 minuter efter en intravitreal injektion, t.ex. med Eylea. Särskild försiktighet krävs hos patienter med dåligt kontrollerat glaukom (injicera inte Eylea när det intraokulära trycket är ≥ 30 mmHg). I samtliga fall måste således både det intraokulära trycket och perfusion av synnerven kontrolleras och behandlas på lämpligt sätt. **Graviditet och amning:** Fertila kvinnor ska använda effektiv preventivmetod under behandling och under minst 3 månader efter den sista intravitreal injektionen av afibercept. Det finns inga data från användningen av afibercept hos gravida kvinnor. Eylea rekommenderas inte under amning. **Effekter på förmågan att framföra fordon och använda maskiner:** Patienterna ska inte köra bil eller använda maskiner förrän synen är tillfredsställande återställd, efter injektionen. För fullständig information om varningar och försiktighet var god se www.fass.se. **Förpackningar och förmån:** 100 mikroliter lösning i en injektionsflaska (typ I glas). Förpackningsstorlek: 1st. EF. Datum för senaste översyn av produktresumén, 07/2018. Före förskrivning vänligen läs produktresumé på fass.se. Bayer AB, Box 606, 169 26 SOLNA, Telefon 08-580 223 00, www.bayer.se. LSE.MKT.08.2018.3486

Kallelse till Sveriges Ögonläkarförenings Årsmöte i Örebro torsdag 3 oktober 2019

Medlemmarna i Sveriges
Ögonläkarförening kallas till ordinarie
årsmöte.

PLATS:
Conventum Örebro, Olof Palmes plats 1
Sal: Kongresshallen

TID:
Torsdag 3 oktober
Kl. 16.30 – 17.00

FÖRSLAG TILL DAGORDNING FÖR ÅRSMÖTET:

Ärende

- 1 Mötets öppnande
- 2 Val av mötesordförande och sekreterare
- 3 Val av två justeringspersoner
- 4 Fastställande av dagordning
- 5 Fråga om mötets behöriga utlysande
- 6 Meddelande från styrelsen
- 7 Rapport från kassaförvaltningen
- 8 Revisionsberättelsen
- 9 Frågan om ansvarsfrihet för styrelsen
- 10 Årsavgift
- 11 Val av vissa styrelsemedlemmar
- 12 Val av fullmäktigemedlemmar
och suppleant vid SLS
- 13 Val av revisorer och klubbmästare
- 14 Val av valberedning
- 15 Övriga ärenden
- 16 Mötets avslutande

Förslag till val av styrelsemedlemmar och funktionärer

Styrelseledamot ST-utbildningsfrågor:	Charlotta All-Eriksson	omval 2019-2021
Styrelseledamot icke-universitetsklinik:	Annelie Hamrin	nyval 2019-2021
Styrelseledamot SPÖF:	Anna Larsson	utses av SPÖF för 2019-2021
Revisor:	Inger Westborg	nyval 2019-2020
Revisor:	Niklas Karlsson	nyval 2019-2020
Revisorsuppleant:	Martin Thiel	nyval 2019-2020
Klubbmästare:	Elin Bohman	omval 2019-2020
Klubbmästare:	Maria Wyon	omval 2019-2020

Förslag till val av fullmäktigerepresentanter i SLS

Ordinarie representant	Sten Kjellström	omval 2019-2020
Suppleant	Eva Olofsson	omval 2019-2020

SVERIGES ÖGONLÄKARFÖRENINGENS ÅRSMÖTE ÖREBRO 2019

Conventum 2–4 oktober ogonarsmote2019.se

Bästa kollegor!

Ögonkliniken, Universitetssjukhuset i Örebro har härmed glädjen att bjuda in till Sveriges ögonläkarförenings årsmöte som kommer hållas på Conventum den 2–4 oktober 2019.

Vi ser fram emot att kunna presentera ett vetenskapligt program med kurser och föreläsningar inom en mängd områden med såväl nationellt som internationellt välkända gästföreläsare inom oftalmologin.

En utställning med det senaste inom medicin och teknik kommer att finnas i Conventums utställningshall.

Det sociala programmet innehåller en hel del överraskningar som vi tror kommer att uppskattas.

VI SER FRAM EMOT ATT SES I ÖREBRO 2019!

VARMT VÄLKOMMEN

Petra Hedlund • Ingrid Johansson • Niklas Karlsson • Despina Tsamadou • Anna Engstrand • Eva Karlsson • Susanna Sagerfors Paraskevi Malamaki • Anna Erler • Elefteria Dhima • Leith Ajob Barbro Torpfeldt • Louise Rosén • Sven Crafoord • Ann-Sofi Hellström • Hani Chatila • Kinga Dabrowska-Kloda

Sista datum för inlämning av abstract: 20 juni

Sista datum för anmälan med låg avgift: 3 juli

SVERIGES ÖGONLÄKARFÖRENING
Swedish Ophthalmological Society

Professor Raymond Douglas – *Tyroidea-associerad oftalmopati*

Professor Raymond S. Douglas utbildade sig till läkare vid University of Pennsylvania och fortsatte vid UCLA Jules Stein Eye Institute där han subspecialiserade sig inom orbita- plastisk- och rekonstruktiv kirurgi.

Idag är Professor Douglas Director av Orbital and Thyroid Eye Disease program vid det högt ansedda Cedars-Sinai Medical Center i Los Angeles. Han har tidigare tjänstgjort vid University of Michigan Kellogg Eye Center, UCLA School of Medicine, Greater Los Angeles Veterans Hospital, Harbor-UCLA Medical Center och Veterans Administration Ann Arbor Healthcare System.

Professor Douglas har mer än 100 peer-reviewed artiklar och bokkapitel och ombeds lära ut sina banbrytande tekniker till andra läkare runt om i världen. Han är författare till referensverket "Thyroid Eye Disease" om alla aspekter av tyroidea-associerad oftalmopati, TAO. En av hans största framgångar är att han som PI (principal investigator) lett forskningen som resulterat i ett nytt läkemedel mot TAO; Teprotumumab. Den kliniska prövningen hölls vid 23 kliniker runtom i världen och publicerades nyligen i New England Journal of Medicine. Detta är den största kliniska prövningen som hållits för ett biologiskt läkemedel vid TAO och FDA kallar det en "breakthrough therapy". Professor Douglas är också co-founder av the International Thyroid Eye Disease Society för framtagande av internationella studier inom fältet.

Professor Andreas Stahl – *Retinopathy of prematurity, ROP*

Professor Andreas Stahl är verksamhetschef för ögonkliniken vid University Medical Center i Greifswald, Tyskland. Dessförinnan var han verksam vid och chef för bakre segmentkirurgin vid universitetet i Freiburg, där han också gjorde sin ST-utbildning samt disputerade. Professor Stahl har gjort post-doc inom ROP och angiogenes vid Harvard Medical School, Boston, och är nu professor och avdelningschef för oftalmologin vid Universitetet i Greifswald.

Professor Stahl är medlem i International Neonatal Consortium (INC) vid Critical Path Institute som definierar kriterier för kliniska ROP-studier. Han har varit involverad som styrgruppsmedlem i flera stora ROP-studier såsom PRIDE- och RAINBOW-studierna och också initiativtagare till det tyska nationella ROP-registret. Professor Stahl var sponsor och koordinerande forskare för CARE-ROP-studien; en randomiserad multicenterstudie som undersökte två olika doser av ranibizumab vid ROP.

Professor Soosan Jacob – *Avancerad främre segmentkirurgi*

Professor Soosan Jacob är chef för Dr Agarwal's Refractive and Cornea Foundation och överläkare vid katarakt- och glaukom-avdelningen vid Dr Agarwal's Group of Eye Hospitals, Chennai, Indien. Hon är en erkänd talare respekterad för sina innovativa tekniker och handläggning vid komplexa kirurgiska situationer. Hon är författare till 99 vetenskapliga artiklar, över 200 bokkapitel och är editor i 17 Oftalmologiska textböcker och reviewer för ett stort antal prestigefyllda tidskrifter.

Soosan Jacob har ett specialintresse för avancerad katarakt-, kornea- och glaukomkirurgi samt komplexa rekonstruktioner av främre segmentet samt refraktiv kirurgi. Hennes innovationer, varav många har vunnit internationella priser, inkluderar transplantation av hela främre segmentet där kornea, sklera, konstgjord iris, pupill och IOL transplanteras "en bloc" på grund av främre stafylom; "suprabrow single stab incision"-ptoskirurgi; "turnaround" teknik för pseudokanal-dissektion under Intacs implantation; limmad kapselhake och gem-kapsel-stabilisator vid subluserad katarakt, endo-illuminator assisterad DMEK (E-DMEK); PrEsbyopic Allogenic Refractive Lenticule (PEARL) inlay vid presbyopi; Jacobs modifierade teknik för pre-Descemetes DALK som primär behandling vid akut hydrops och mycket mer.

Soosan Jacob's kirurgi har ofta varit Editor's Choice på prestigefyllda internationella websites såsom AAO/ONE Network, ISRS, EyeTube etc och hon har sin egen kirurgiska tränings-YouTube kanal "A surgeon's Video blog" i Ocular Surgery News, USA.

Inbjudan till Barnoftalmologiska klubbens möte 4 oktober kl 12-15

Hjärtligt välkomna till årsmötesdagarna och barnoftalmologiska klubbens möte i Örebro!

Vi bjuder barnoftalmologer och barnoftalmologi-intresserade till Barnklubbsmötet i anslutning till Årsmötet 2-4/10 i Örebro, lokal Näbben. Vi kommer att få höra om arbetet inom NPO/NAG, diskutera framtidsfrågor för klubben samt höra intressanta föredrag.

Du som är intresserad av att presentera något intressant på mötet kan kontakta despoina.tsamadou@regionorebrolan.se eller birgitta.carlsson@regionorebrolan.se

Välkomna!

Despoina Tsamadou och Birgitta Carlsson, Ögonkliniken Universitetssjukhuset Örebro

Program

12.00	Samling med lunch-smörgås och kaffe
12.15	Framtida organisation och eventuell formalisering av Barnögonklubben
13.15	Information om NPO och NAG-grupperna
13.45	Bensträckare
13.55	Korta anföranden från landet
	• Uveit vårdprogram – <i>Marita Andersson Grönlund</i>• Incontinentia pigmenti – nytt vårdprogram – <i>Gerd Holmström</i>• Läget för behandling av Leber/RP – <i>Lotta Gränse</i> och <i>Ulrika Kjellström</i>• DigiROP – <i>Ann Hellström</i>• NF1 vårdprogram/ Abusive Head Trauma – <i>Kerstin Hellgren</i>
14.45	Kommande möten av intresse – nationella och internationella
14.50	Övrigt

Visit our new expert video site at
www.eyetalks.online

SPÖF Sveriges Privata Ögonläkares Förening

Kallelse till Årsmöte fredagen den 4/10 kl 12.30

Plats Conventum Kongress Örebro, lokal Yxan
SÖF:s Årsmöte i Örebro

SPÖF är en specialistförening inom Sveriges Läkarförbund med nära relation till Sveriges Privatläkarförening.

Våra huvudfrågor är taxefrågor, kompetensutveckling samt vi kommer att verka för digital utveckling och nätverksträffar.

Vi har även en representant i SÖF:s styrelse.

Tillsammans gör vi skillnad och kan lobba för våra intressen!

Kontakta Anna Larsson anna@ogonspec.se för eventuellt medlemskap 250 Kr som insättes på plusgiro 504929-1.

Dagordning

1. Mötet öppnas
2. Val av mötesordförande samt mötessekreterare
3. Val av justeringsman
4. Mötet utlysande
5. Rapport från styrelsemöte mars 2019 inkl verksamhetsberättelse
6. Genomgång av stadgarna, ändringar?
7. Revision
8. Medlemsavgift
9. Val av styrelse
10. Avslut

Välkomna!

Inbjudan till studierektorsmöte i samband med SÖFs årsmöte 2 - 4 oktober!

Plats: Conventum Kongress Örebro, lokal Lodet.

Tid: 4/10 kl.12.15 - 13.00

Lunch serveras.

Anmälan till eva.olofsson@umu.se

Välkomna!

Edwin Jordans Stiftelse för Oftalmologisk forskning

Edwin Jordans Stiftelse för Oftalmologisk forskning instiftades 1982 genom testamente efter direktör Edwin Jordan. Fonden ska genom anslag främja **vetenskaplig forskning rörande ögonsjukdomen åldersrelaterad makuladegeneration** samt stödja utveckling av nya behandlingsmetoder och framtagande av optiska eller andra hjälpmedel för denna typ av sjukdom.

Ansökningarna till Stiftelsen bedöms av dess styrelse: professor em. Peep Algvere, professor Anders Kvanta samt bankjurist Ann-Catherine Sandell. Den ekonomiska förvaltningen handhas av SEB Private Banking.

Ansökningarna ska vara Stiftelsen tillhanda **senast den 16 oktober**. Fonden kommer att dela ut årets anslag den 4 december på S:t Eriks Ögonsjukhus, Stockholm.

Ansökningsförfarande: Blankett finns på stiftelseansokan.se.

c/o SEB
Private Banking, Stiftelser
106 40 Stockholm
Tel: 08-763 72 20

SEB

Välkommen
med din
ansökan!

Aleris Specialistvård Ögon söker

Ögonläkare

Aleris har två ögonmottagningar i Stockholm, på Sabbatsbergs sjukhus samt i Täby centrum. Där erbjuder vi ögonsjukvård av hög kvalitet, personligt engagemang och god service.

Till båda våra förberedda ögonmottagningar söker vi nu ögonläkare med bred allmän oftalmologisk grund, gärna med inriktning medicinsk retina och glaukom.

Hos oss får du att arbeta i ett team av mycket kompetenta specialister, ögonsjuksköterskor, optiker och undersköterskor. Möjlighet att få utföra polikliniska operationer finns.

Låter det intressant?
Ansök och läs mer om tjänsten på
aleris.se/om/jobba-hos-oss/lediga-jobb/

Aleris

NU I FLASKA

FÖR BEHANDLING AV
FÖRHÖJT IOP¹

UTAN KONSERVERINGS-
MEDEL¹

20 mg/ml dorzolamid + 5 mg/ml timolol ögondroppar, lösning

Cosopt® sine (dorzolamid/timolol) 20/5 mg/ml, ögondroppar, lösning. Rx. (F). ATC-kod: S01ED51. Medel mot glaukom. Subventioneras endast för patienter som inte tolererar konserveringsmedel. Indikation: Behandling av förhöjt intraokulärt tryck (IOP) hos patienter med öppenvinkelglaukom eller pseudoexfoliativt glaukom när monoterapi med lokal betareceptorblockerare inte är tillräcklig. Kontraindikationer: Överkänslighet mot någon av de aktiva substanserna eller mot något hjälpämne. Reaktivt luftvägssjukdom inklusive pågående eller tidigare bronkialastma eller svår KOL, sinusbradykardi, sick-sinus-syndrom, sinoatriellt block, AV-block av grad II eller III som inte kontrolleras med pacemaker, symtomgivande hjärtsvikt, kardiogen chock, gravt nedsatt njurfunktion eller hyperkloremisk acidosis. **Varningar och försiktighet:** Cosopt sine bör användas med försiktighet hos patienter med AV-block grad I, svåra perifera cirkulations-rubbningar/sjukdomar, mild/måttlig KOL, nedsatt leverfunktion, spontan hypoglykemi eller instabil diabetes, sjukdomar i hornhinnan. Kardio-vaskulära/respiratoriska reaktioner kan förekomma och patienter med kardiovaskulära sjukdomar och hypotension bör övervakas avseende tecken på försämring samt biverkningar. För dessa patienter bör behandling med betareceptorblockerare bedömas noggrant och behandling med andra läkemedel beaktas. Samtidig behandling med systemisk betareceptorblockerare kan potentiella effekterna av båda läkemedlen och behandlingssvaret bör observeras noggrant. Samtidig användning av två lokalt administrerade betaadrenerget blockerande medel rekommenderas inte. Utsättning av Cosopt sine bör ske vid tecken på allvarliga reaktioner eller överkänslighet, samt övervägas vid tecken på lokala ögonbiverkningar. Om utsättning är nödvändig hos patienter med hjärt-kärlsjukdom bör detta ske gradvis. Se avsnitt 4.4 i produktresumén för fullständig information och avsnitt 4.5 gällande interaktioner. Betareceptorblockerande ögonprodukter kan blockera systemiska betaagonistiska effekter, t ex av adrenalin. Narkosläkaren bör informeras när patienten behandlas med timolol. Detta läkemedel har inte studerats hos patienter som använder kontaktlinser. Eventuella biverkningar såsom dimsyn kan påverka vissa patienters förmåga att köra bil och/eller använda maskiner. **Graviditet och amning:** Cosopt sine bör inte användas under graviditet. Om behandling med Cosopt sine är nödvändig rekommenderas inte amning. **Biverkningar:** Liksom vid annan lokal okulär administrering av betareceptorblockerare absorberas timolol in i den systemiska cirkulationen. Detta kan orsaka liknande biverkningar som setts med systemiska beta-receptorblockerare, dock med lägre incidens. Mycket vanliga biverkningar: brännande och stickande känsla i ögonen, smakförändringar. Innehavare av godkännande för försäljning: Santen Oy, Niittyhaankatu 20, 33720 Tampere, Finland. Förkortad produktinformation. För mer information och pris se www.fass.se. Senaste datum för översyn av produktresumén: 2018-06-27.

Referens: 1. Cosopt® sine SmPC.

Kontakt: SantenPharma AB · Solna Torg 3 · 171 45 Solna · Tel. 08-444 75 60 · info.se@santen.com · www.santen.se

PP-CSPTPF-SE-0011 / MAJ 2019

Docent Staffan Stenkula opererar ett öga med hjälp av ett operationsmikroskop. Sydsvenska Medicinhistoriska Sällskapet. Bild från sjukhusfotograferna i Lunds av SMHS tillvaratagna arkiv 1992.

Staffan Stenkula (1936-2019)

Docent Staffan Stenkula, Örebro har avlidit i en ålder av 82 år. Närmast anhöriga är hustrun Gunilla samt tre barn med familjer. Staffan Stenkula har varit en förgrundsfigur för den högspecialiserade näthinnekirurgin vid Ögonkliniken i Örebro under perioden 1960-2006.

Staffan Stenkula genomgick sin ögonspecialistutbildning vid Ögonkliniken i Uppsala under professor Gunnar von Bahr. Staffan Stenkula kom till Ögonkliniken i Örebro 1966 där professor Ragnar Törnquist var chef och specialist inom näthinnsans sjukdomar. Precis som Ragnar Törnquist i sin ungdom gått i lära hos professor Bengt Rosengren i Göteborg, kom nu Staffan Stenkula att gå i lära hos Ragnar Törnquist. Tillsammans lade de grunden för att Ögonkliniken i Örebro skulle bli ett framstående centrum inom näthinnekirurgi.

På 1970-talet utvecklade Staffan Stenkula den avancerade mikrokirurgiska vitrektomi-tekniken (glaskroppsoperation), som den beskrevs internationellt av professorerna Robert Machemer och Ronald Michels i USA.

Staffan Stenkula var en av de första i Sverige som opererade svårt sjuka diabetiker med glaskroppsbloodningar. Staffan Stenkula var med sin energi och framstående pedagogiska förmåga under många år en förgrundsfigur för många svenska ögonläkare. Han var en lysande föreläsare som spred kunskapen om vitrektomi-metoden och behandlingen av retinala sjukdomar. Många läkare kom till Ögonkliniken i Örebro för att få se och lära sig den nya tekniken. Staffan Stenkula var under sin yrkesverksamma tid en mycket innovativ ögonkirurg och införde ett flertal moderna behandlingsmetoder, bl a operation av näthinneavlossning under mikroskop och inläggning av silikonolja vid svår näthinneavlossning, diabetesorsakad blödning eller skada.

>>>>>>>

Staffan Stenkula disputerade 1984 med en monografi kallad: "Fotokoagulation av diabetes retinopati, multicenterstudie i Sverige". Han jämförde laserbehandling med xenonlampa på ena ögat med det obehandlade andra ögat, och kunde visa på en utomordentlig läkningseffekt av laserbehandlingen för att förebygga diabetesrelaterade komplikationer.

Under åren 1988 – 1991 var Staffan Stenkula klinikchef i Örebro. Under 80-90 talet organiserade han ett flertal ögonmöten, efterutbildnings- och SK-kurser tillsammans med klinikens läkare.

Staffan Stenkula har varit en mycket viktig person för utvecklingen av Ögonkliniken i Örebro till en högspecialiserad och erkänd klinik. Några av de läkare som idag är verksamma på Ögonkliniken i Örebro har gått i lära hos Staffan Stenkula.

Förutom Staffan Stenkulas stora betydelse för utveckling av glaskroppskirurgi i Sverige, minns vi också hans äkta engagemang och medkänsla i mötet med alla sina patienter.

Staffan hade en aldrig sinande övertygelse att till varje kliniskt problem fanns en lösning.

I fikarummet på Avdelning 49 utbyttes många ideér och fördes livliga diskussioner kring aktuella kliniska problemställningar. Staffan var i denna situation mittpunkten av diskussionen.

Otaliga var de servetter där ofta Staffan ritade och skissade på nya ideér och lösningar på kirurgiska svårigheter.

Vi hoppas att Staffan Stenkulas positiva, pedagogiska och engagerande anda fortsätter att prägla både studenter och medarbetare vid Ögonkliniken i Örebro att fascineras över oftalmologins framsteg.

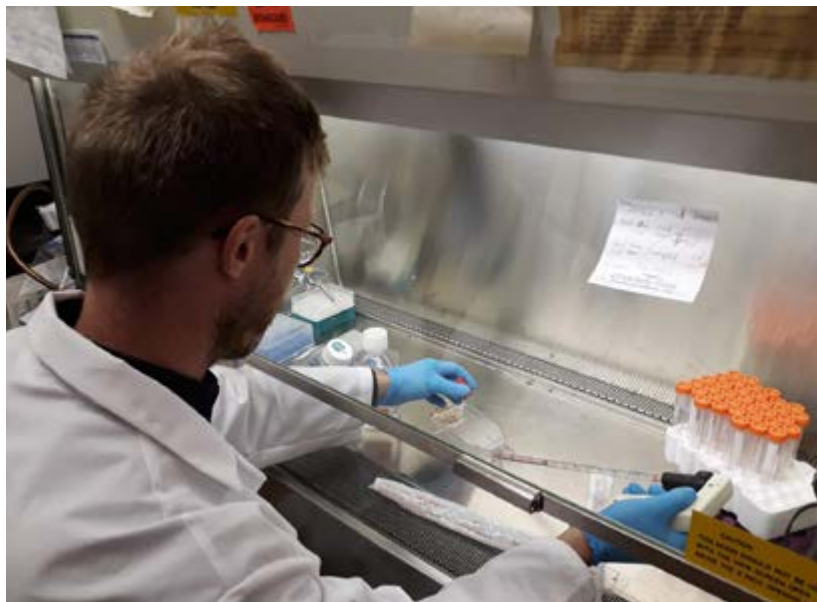
*/Sven Crafoord och Jan-Olof Carlsson samt
all ögonpersonal på ögonkliniken
universitetssjukhuset i Örebro*

Staffan Stenkula 1993.

Nordiskt möte i vitreoretinalkirurgi RSÖ 1984.

Reseberättelse Gustav Stålhammar

Mitt resestipendium bekostade delar av resa och vistelse under ett research fellowship vid Emory Eye Center, Atlanta, USA. Under sex månader ägnade jag mig åt intensiv forskning i ögononkologins och ögonpatologins härliga värld tillsammans med professor Hans Grossniklaus och kollegor.

I huvudsak ägnade vi oss åt uveala melanom, och att öka förståelsen för hur det går till när tumörcellerna skapar sig tillträde till blodcirkulationen och metastaserar. Vi har bland annat visat att immunhistokemisk färgning för proteinet BAP1 kan förutse en patients risk att utveckla metastaser. Tekniken är lika precis som genexpressionanalyser, men betydligt snabbare och billigare. Vidare har jag visat att sådana tester kan förbättras ytterligare genom bildanalys av digitalt scannade tumörsnitt. Detta är något som skulle kunna komma våra svenska patienter till gagn redan idag.

I andra delar av forskningen har vi undersökt hur olika cellkloner inuti en tumör samarbetar för att skapa tillträde till och överleva i den systemiska cirkulationen i en process som kallas vasculogenic mimicry. Även här spelar proteinet BAP1 en viktig roll, tillsammans med flera andra faktorer. Vi har nu lyck-

ats identifiera så kallade checkpoints även i uveala melanom -ett begrepp som kanske känns bekant då blockaden av en annan typ av checkpoints betytt en smärre revolution för chanserna att överleva med metastaserat hudmelanom. Jag hoppas att vi så småningom ska kunna erbjuda våra patienter liknande behandling. Andra tumörtyper vi forskat på är Retinoblastom och Neurothekeom.

När jag nu summerar forskningen inser jag att vi driver inte mindre än sju parallella projekt. Arbetet kommer att fortskrida även efter min hemkomst till Sverige, och jag ser fram emot ett långsiktigt samarbete med Emory Eye Center. Det är en ynnest att få ägna sig åt forskningen på heltid och jag tackar ödmjukast Ögonläkarföreningens bidrag till att göra det möjligt!

GRATULATIONER TILL FÖLJANDE SOM ERHÅLLIT SVERIGES ÖGONLÄKARFÖRENINGENS RESESTIPENDIUM 2019

Rasmus Eurén
Andreas Viberg
Zaid Alsharbaty
Marianne Forsberg

Utdelning av diplom till stipendiaterna sker i samband med Sveriges Ögonläkarförenings årsmöte i Örebro i oktober 2019.

Alla svenskar som klarade EBO-tentan, några av de svenska examinatorerna samt en representant för EBO.

GRATULATIONER TILL AVLAGD EUROPEISK SPECIALISTEXAMEN!

Mohammed Abdulkarem
Malin Börjesson
Zagros Goran
Birna Sigurborg Gudmundsdottir
Björn Lindström
Koteiba Mageed
Signe Norberg
Ourania Pateraki
Louise Ramsköld Cabaça
Britta Schildt
Athanasia Skriapa-Manta
Eric Trocmé
Filip Yliheikkilä

Extra stort grattis till Louise Ramsköld Cabaça som blev 1:a av drygt 700 europeiska tentander!

BÄSTA/E ST-KOLLEGA!

Datum för ST kurser 2020 kommer snart att finnas på SÖFs hemsida. Ansökan kan ske under perioden 1 september tom 31 oktober 2019.

Påminner om att abstrakts från ditt vetenskapliga arbete och titeln på ditt utvecklingsarbete gärna kan skickas till Catharina Kuylenstierna: catharina.kuylenstierna@sll.se för publicering på SÖFs hemsida.

Bästa hälsningar
Charlotta All-Eriksson
Utbildningsansvarig, SÖF
charlotta.all-eriksson@sll.se

Svenska specialistexamen 2019

Svenska specialistexamen äger rum 11-12 november.

Plats: Livgrenadjärmässen
i Linköping.

För mer information se
www.swedeye.org/specialistexamen

Dövblindteamet söker nu två legitimerade läkare, en audiolog och en läkare inom oftalmologi som båda vill arbeta på konsultbasis.

Vill du bistå med din expertis för att underlätta tillvaron för personer med dövblindhet?

Vår specialiserade enhet **Dövblindteamet** söker nu två legitimerad läkare som vill arbeta på konsultbasis hos oss. Vi erbjuder insatser till barn, ungdomar och vuxna med grav syn- och hörselnedsättning/dövblindhet och erbjuder främst psykosociala och pedagogiska insatser. Vår organisation ligger i framkant genom att driva egen forskning och utveckling när det gäller metoder, e-hälsa, teknik och hjälpmedel inom habiliteringsområdet.

Läs mer om tjänsterna på www.sll.se under lediga jobb.

FORSKARUTBILDNINGSKURS FÖR ÖGONDOKTORANDER MARS 2020

Klinisk och experimentell oftalmologi, 3 hp

Kursen på forskarnivå riktar sig främst till doktorander inom ögonforskning. Det är en formellt godkänd forskarutbildningskurs vid Sahlgrenska akademien som ges på svenska och kan sökas av doktorander från hela landet. Kursen ger 3 hp och inkluderar dels undervisningsmoment på distans (inläsning av vetenskapliga artiklar) samt en veckas (2-6 mars 2020) schemalagd undervisning förlagd till ögonkliniken på Sahlgrenska universitetssjukhuset i Mölndal.

Kursen kommer att innehålla föreläsningar och gruppövningar kring vetenskaplig mätning och analys av synfunktion hos vuxna och barn, hur man designar en klinisk oftalmologisk studie, analys av bildmaterial, registerforskning, hantering av enkätdata, vetenskapligt samarbete med industrin, translationell och regenerativ oftalmologisk forskning, djurmodeller för ögonsjukdomar m.m.

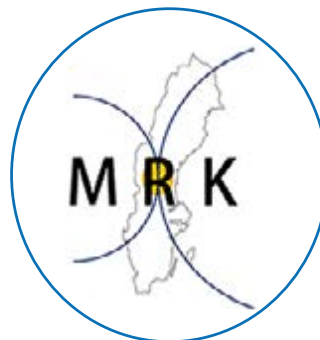
Intresserad?

Skicka en intresseanmälan till dragana.skiljic@gu.se, då får du en påminnelse när det är dags att söka till kursen under hösten 2019. Vid övriga frågor kontakta Madeleine Zetterberg, madeleine.zetterberg@gu.se

VÄLKOMNA TILL MEDICINSKA RETINAKLUBBENS HÖSTMÖTE I ALVIK DEN 12 - 13 DECEMBER 2019

TEMA: KIRURGI FÖR DEN MEDICINSKA RETINA PATIENTEN

Information och anmälan, se
www.medret.se

Nationell bakjournkurs i ögonsjukdomar

Sahlgrenska Universitetssjukhuset i samarbete med Sveriges Ögonläkarförening bjuder in till bakjournkurs Göteborg 22-24 januari, 2020

Målgrupp: Ögonbakjourer på alla nivåer
Kursinnehåll: Traumatologi, Infektioner, Neurooftalmologi, Juridik/massmedia m.m

Plats: VGR Campus Nya Varvet, Fredrik Bloms väg 25

Tid: Kursen startar kl 09.30 den 22 januari och avslutas kl 13.00 den 24 januari.

Kursavgift: 3.500 inklusive fika, luncher samt en middag.

Övernattning: Bokas direkt till Dockyard Hotel (intill Campus Nya Varvet) där det finns 20 st förhandsreserverade rum.

Anmälningar öppnar 190901.

Kontakt: Anmälan anita.backman@vgregion.se, Programmet karin.svedberg@oft.gu.se

Inbjudan till Rosengrenklubbens årsmöte 2019

Mötet äger rum i Stockholm **7-8 november** med fria föredrag inom kirurgisk retina och med kollegialt utbyte och diskussioner inom vårt verksamhetsområde.

Mötet startar torsdag 7/11 vid lunchtid och avslutas fredag 8/11 cirka kl 13 med lunch samt middag torsdag kväll.

Plats för mötet är Elite Palace Hotel, S:t Eriksgatan 115 där rum är reserverade.

Anmälan till mötet görs till Catharina Kuylenstierna, catharina.kuylenstierna@sll.se, senast 10 oktober. Meddela om du vill hålla något föredrag eller önskar specialkost.

Hotellrum bokas direkt till hotellet senast 10 oktober via länk:

[Boka hotell](#)

VARMT VÄLKOMNA!
Louise Bergman och Anders Kvanta

ETT ÖGONBLICK

Information från Sveriges Ögonläkarförening mailas ut tre gånger årligen till alla medlemmar.

MEDLEMSINFO

Adressändring och ändring av andra medlemsuppgifter görs på www.swedeye.org under fliken Medlemmar. Vid övriga frågor angående ditt medlemskap vänligen kontakta fackligsekreterare@swedeye.org.

ANNONSERING & PRISER

Annonsering i Ett Ögonblick är välkommet.

För 2019 gäller följande priser:

Helsida	14.000:-
Halvsida	8.000:-
Kvartssida	4.500:-

Kostnad för udda format och radannonser kan diskuteras med skattmästaren. Annonsering för kurser och möten som arrangeras eller förmedlas av medlemmarna debiteras inte.

DEADLINE MATERIAL TILL NÄSTA NUMMER

Material till nästa nummer av Ett Ögonblick måste vara tidningens redaktör Catharina Kuylenstierna tillhanda senast 16 oktober 2019. Sänd materialet i form av Microsoft Word-fil via e-post till: catharina.kuylenstierna@sll.se

ANSVARIG UTGIVARE

Sten Kjellström, ordförande
sten.kjellstrom@med.lu.se

MEDHJÄLPARE

Ett stort tack från redaktionen till Peder Jahnberg för all hjälp med tidningen.

PÅ HEMSIDAN

Läs äldre Ett Ögonblick genom att logga in på medlemssidan <http://swedeye.org/logga-in>.

STYRELSEN 2019

Sten Kjellström, ordförande
sten.kjellstrom@med.lu.se

Eva Olofsson, vice ordförande
eva.olofsson@umu.se

Madeleine Zetterberg, vetenskaplig sekreterare
madeleine.zetterberg@gu.se

Stefan Löfgren, facklig sekreterare
stefan.lofgren@ki.se

Tomas Bro, kassör
tomas.bro@med.lu.se

Charlotta All-Eriksson, utbildningsfrågor
charlotta.all-eriksson@sll.se

Karl-Johan Hellgren, hemsidesansvarig och ledamot (icke-universitetsklinik)
karl-johan.hellgren@med.lu.se

Anna Larsson, ledamot privatläkare
anna@ogonspec.se

Cu Ansson, ST-representant
cu.ansson@skane.se

BLI MEDLEM I SVERIGES ÖGONLÄKARFÖRENING

Ansökan om medlemskap i Sveriges Ögonläkarförening sker online via hemsidan:

www.swedeye.org

Beslut om inval fattas vid styrelsemötena som årligen äger rum i mars/april samt november/december och vid årsmötet. Bekräftelse om medlemskap skickas efter varje styrelsemöte.

Välkommen med Din ansökan!

Stefan Löfgren
Facklig sekreterare SÖF

SOMMAR & HÖST 2019

EVRS (European
Vitreoretinal Society)
27 - 30 juni 2019
Lissabon, Portugal
www.evrs.eu

NPOG/NSA - Nordiskt barnögon/
strabism-möte
29 - 31 aug 2019
Oslo, Norge
www.npog-nsa.org

1st Ocular Blood Flow Summit
2019,
2 - 5 sept 2019
Rigi Kaltbad, Schweiz
www.obfsummit.com

EuRetina 2019
5 - 8 sept 2019
Paris, Frankrike
www.euretina.org/paris2019/

38th annual ESOPRS meeting -
European Society of Ophthalmic
Plastic and Reconstructive Surgery
12 - 14 sept 2019
Hamburg, Tyskland
www.esoprs.eu

The 37th Congress of ESCRS
(the European Society of Cataract
and Refractive Surgeons)
14 - 18 sept 2019
Paris, Frankrike
www.es CRS.org/paris2019/

Sveriges Ögonläkarförenings
Årsmöte
2 - 4 okt 2019
Örebro
www.ogonarsmote2019.se

Ophthalmic Imaging: from Theory
to Current Practice
4 okt 2019
Paris, Frankrike
www.vuexplorer.com

AAO 2019
12 - 15 okt 2019
San Francisco, USA
www.aao.org

EVER
17 - 19 okt 2019
Nice, Frankrike
www.ever.be

2019 ISER
23 - 26 okt 2019
Atlanta, GA, USA
www.iser.org

15th ISOPT Clinical: The
International Symposium on
Ocular Pharmacology &
Therapeutics
7 - 9 nov 2019
Valencia, Spanien
www.isoptclinical.com

Rosengrenklubbens Årsmöte
7 - 8 nov 2019
Stockholm
www.swedeye.org/klubbar/rosengrenklubben

Medicinska Retinaklubbens
höstmöte
12 - 13 dec 2019
Alvik, Stockholm
www.medret.se

VINTER & VÅR 2020

11th International course on
ophthalmic and oculoplastic re-
construction and trauma surgery
8 - 10 jan 2020
Wien, Österrrike
www.ophthalmictrainings.com

Nordic Congress of Ophthalmo-
logy (NOK)
4 - 7 juni 2020
Reykjavik, Island
www.nok2020.com

WOC 2020
26 - 29 juni 2020
Kapstaden, Sydafrika
www.icoph.org

TAFLOTAN® I FLASKA

FÖR SÄNKNING AV IOP
HELA DYGNET¹
UTAN KONSERVERINGS-
MEDEL¹

KONSERVERINGSFRI

t a f l o t a n®
(tafluprost)

IOP-SÄNKNING HELA DYGNET

TAFLOTAN® (tafluprost) 15 µg/ml, ögondroppar, lösning. Rx. (F). Taflotan är subventionerat för patienter som inte tolererar konserveringsmedel och vid nyinsättning endast för patienter som har provat latanoprost. ATC-kod: S01EE05. Medel vid glaukom samt miotika, prostaglandinanaloger. **Indikation:** Sänkning av förhöjt intraokulärt tryck vid öppenvinkelglaukom och okulär hypertension. Som monoterapi hos patienter som kan ha nytta av ögondroppar utan konserveringsmedel, med otillräckligt svar på förstahandsbehandling, med intolerans mot förstahandsbehandling eller där sådan behandling är kontraindicerad. Som tilläggsterapi till betablockerare. Taflotan är avsett för vuxna från 18 års ålder. **Kontraindikationer:** Överkänslighet mot någon av de aktiva substanserna eller mot något hjälpämne. **Varningar och försiktighet:** Risk för ögonfrans-tillväxt, mörkfärgning av ögonlockshuden och ökad irispigmentering som kan vara bestående och leda till skillnader i utseendet mellan ögonen när endast ett öga behandlas. Det finns risk för att hårväxt uppkommer på områden där tafluprost lösning vid upprepade tillfällen kommer i kontakt med huden. Det finns ingen erfarenhet av tafluprost vid neovaskulärt, slutet kammarvinkel-, trångvinkel- eller kongenitalt glaukom. Erfarenheten av tafluprost till patienter med afaki och pigmentärt glaukom eller pseudoexfoliationsglaukom är begränsad. Försiktighet rekommenderas när tafluprost används till patienter med afaki, pseudofaki med brusten bakre linskapsel eller brustna främre kammarlinser, eller till patienter med kända riskfaktorer för cystiskt makulaödem eller irit/uveit. Det finns ingen erfarenhet av patienter med svår astma. Sådana patienter ska därför behandlas med försiktighet. Tafluprost har inte studerats hos patienter med nedsatt njur-/leverfunktion och ska därför användas med försiktighet till dessa patienter. **Vanliga biverkningar:** Huvudvärk, ögonklåda, ögonirritation, ögonsmärta, konjunktival/okulär hyperemi, ögonfransförändringar, torra ögon, känsla av skräp i ögat, missfärgning av ögonfransar, ögonlockerytem, yttlig punktformad hornhinneinflammation, fotofobi, ökad tårproduktion, dimsyn, nedsatt synskärpa och ökad irispigmentering. **Graviditet och amning:** Taflotan får inte användas av kvinnor i fertil ålder, såvida inte adekvata preventivmetoder används. Det finns inga adekvata data från behandling av gravida kvinnor med tafluprost. Tafluprost ska inte användas under amning. Innehavare av godkännande för försäljning: Santen Oy, Niittyhaankatu 20, 33720 Tammerfors, Finland. Förkortad produktinformation. För mer information och pris se www.fass.se. Senaste datum för översyn av produktresumén: 2018-05-03.

Referenser: 1. Taflotan® SmPC.

Kontakt: SantenPharma AB · Solna Torg 3 · 171 45 Solna · Tel. 08-444 75 60 · info.se@santen.com · www.santen.se

PP-TAFLMD-SE-0008 / MAJ 2019